

Strateegilise reservi kontseptsioon

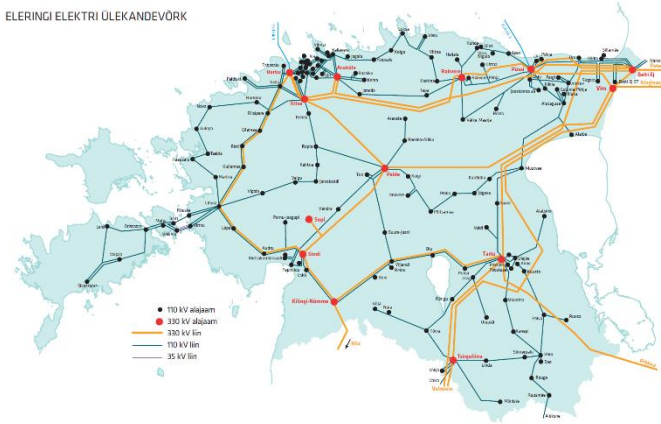
Erkki Sapp

Elering AS

Energiaturu osakonna juhataja

Võrgu võimekus

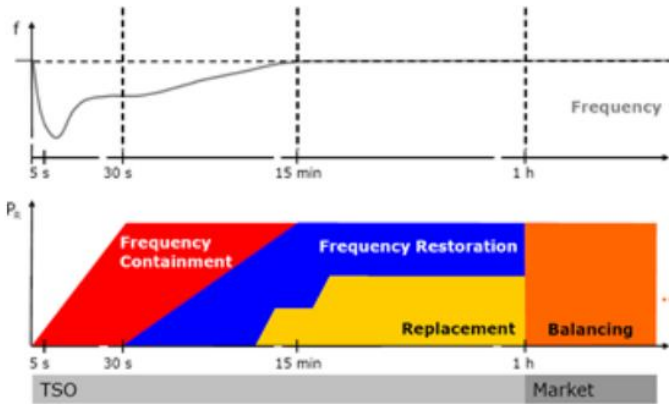
ELERINGI ELEKTRI ÜLEKANDEVÕRK

Digitaalne võimekus

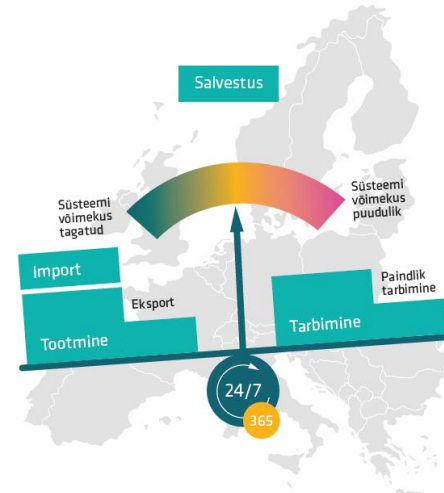

Juhtimise võimekus

Varustuskindluse neli alussammast

Süsteemi võimekus

Süsteemi võimekuse tagamise sammud

I. Elektrisüsteemi varustuskindluse norm

Sätestab majanduslikult optimaalse süsteemi võimekuse taseme, mille vastu teostatakse tõenäosuslike hinnanguid.

Piirangutundide arv 9 h/aastas; andmata energia 4,5 GWh/aastas - taseme kinnitas Vabariigi Valitsus.

II. Süsteemi võimekuse hinnang

Üleeuroopaline tõenäosuslik hinnang ERAA

Eriotsenaariumite hinnang Baltimaade ja Eesti kohta

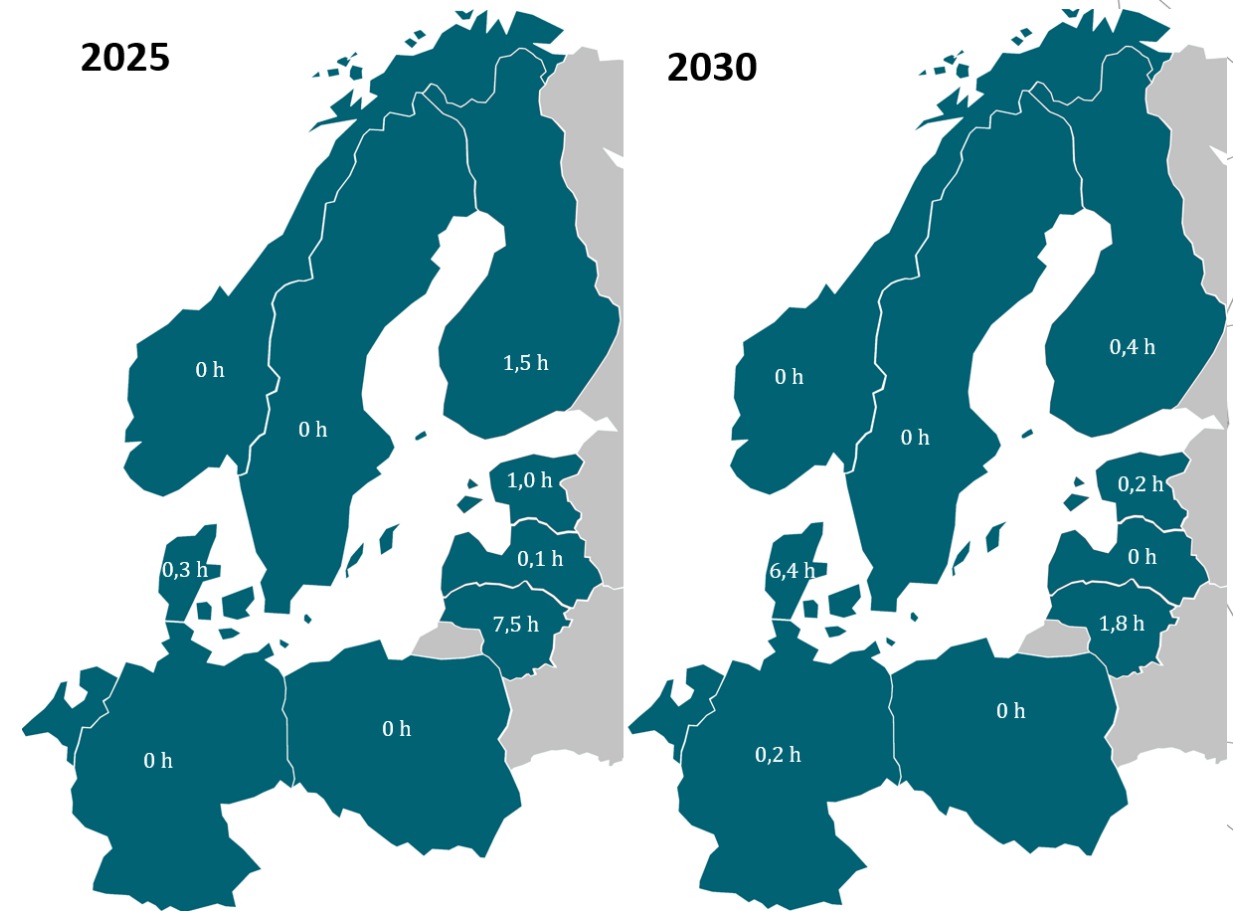
III. Võimsusmehhanism

Kui süsteemi võimekuse hinnangud ei vasta nõutud tasemele on peale turubarjäärade likvideerimist võimalik teha ettepanek võimsusmehhanismi kehtestamiseks.

Üleeuroopaline süsteemi võimekuse analüüsi tulemused

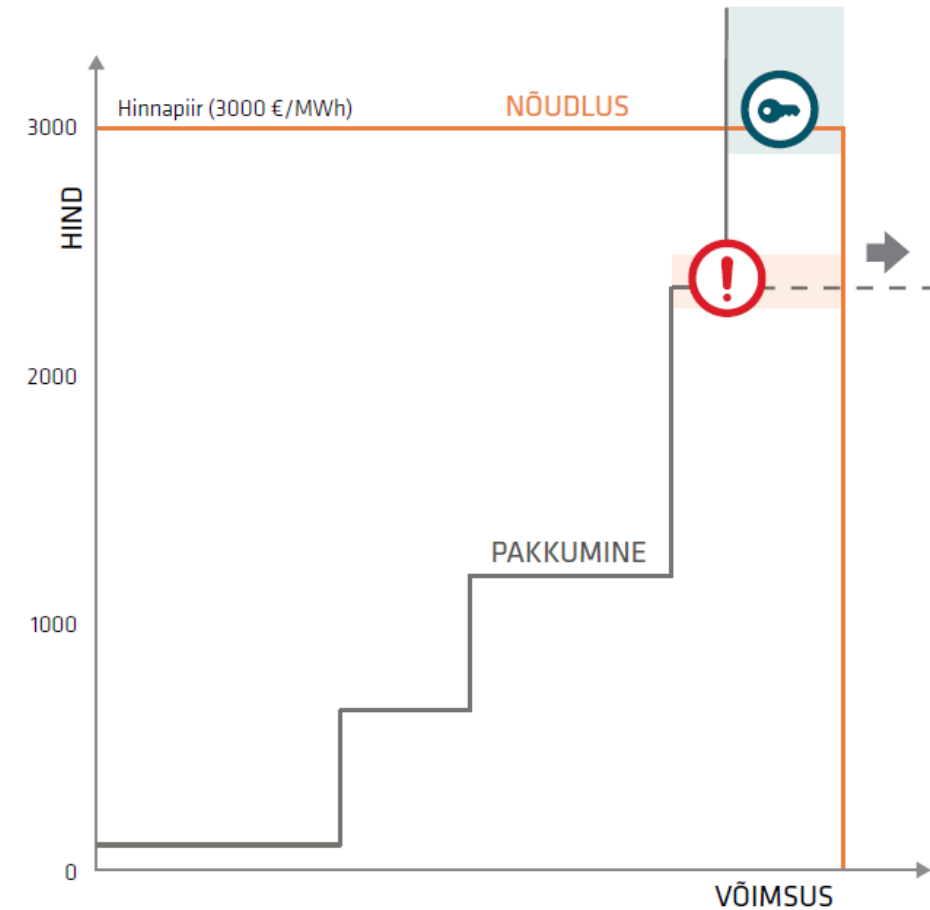
Eesti standard 9 h

- Analüüs teostatakse igal aastal ja 2021 tulemused on värskelt avaldatud ning leitavad ENTSOE kodulehel.
- Analüüsi järgi on nii 2025 kui ka 2030 aastal Eestis ja regioonis süsteemi võimekuse tase väga hea.

Mis on võimsusmehhanism?

- Ajutine meede elektrisüsteemi võimekuse vajaliku taseme tagamiseks, mille raames tasustatakse võimsuste omanikke nende võimsuste kättesaadavuse eest.
- Tegemist on riigiabiga, millele kehtivad Euroopa Liidu ühisturul kehtestatud reeglid.
 - Selliste reeglite eesmärgiks on turgu moonutava riigiabi minimeerimine selleks, et tagada vaba konkurents elektriturul.
- Võimsusmehhanism on kulu elektritarbijale, kelle elektriarvel täiendavate võimsuste hoidmine kajastub. Elektri hind on majanduse konkurentsivõime alus ning seetõttu ei tohi võimsusmehhanismi rakendamise otsust teha kergekäeliselt.

Miks tegeleda võimsusmehhanismi ettevalmistustega?

- Kuigi elektrisüsteemi võimekuse seis on olnud väga hea ja on tänaste analüüside põhjal ka tulevikus piisaval tasemel, siis energiasüsteem on muutuses ning muutused on kiirenevad.
- Elering vastutab varustuskindluse eest ning peab olema kindel, et ka ootamatuste korral on võimalik elektrisüsteemi võimekus tagada.
- Uute võimsuste investeeringud võtavad aega ja otsusest tootmiseni kulub aastaid.
- Kui elektrisüsteemi võimekuse hinnang näitab, et võimekus ei vasta varustuskindluse normile, siis on meil olemas plaan, kuidas võimsuseid lisada.

Strateegiline reserv

- Strateegiline reserv on võimsusmehhanismi üks liike.
 - Strateegilises reservis olev võimsus ei osale elektriturul.
- Vastavalt 2020. aastal teostatud uuringule on strateegiline reserv Eesti jaoks kõige sobivam võimsusmehhanism.
 - Alternatiividena vaadeldi võimsusturge, detsentraliseeritud kohustusi ja teisi levinud võimsusmehhanisme.
- Strateegilise reservi eeliseks on see, et mõju elektriturule on minimeeritud, kuna strateegilise reservi hulka kuuluvad võimsused ei tohi samal ajal osaleda elektriturul.
 - Seega ei ole elektrituru hinnateke strateegilise reservi olemasolust mõjutatud.
- Euroopa elektrienergia siseturu määrus suunab kasutama strateegilist reservi, kui see sobib elektrisüsteemi võimekuse probleemi lahendamiseks.
- Strateegiline reserv sobitub hästi Eesti olukorras, kus peamise süsteemi võimekuse väljakutse võib tekitada mitme välisühenduse üheaegne avarii.
- Strateegiline reserv on rakendatud Soomes ja Rootsis.

Strateegilise reservi kontseptsioon

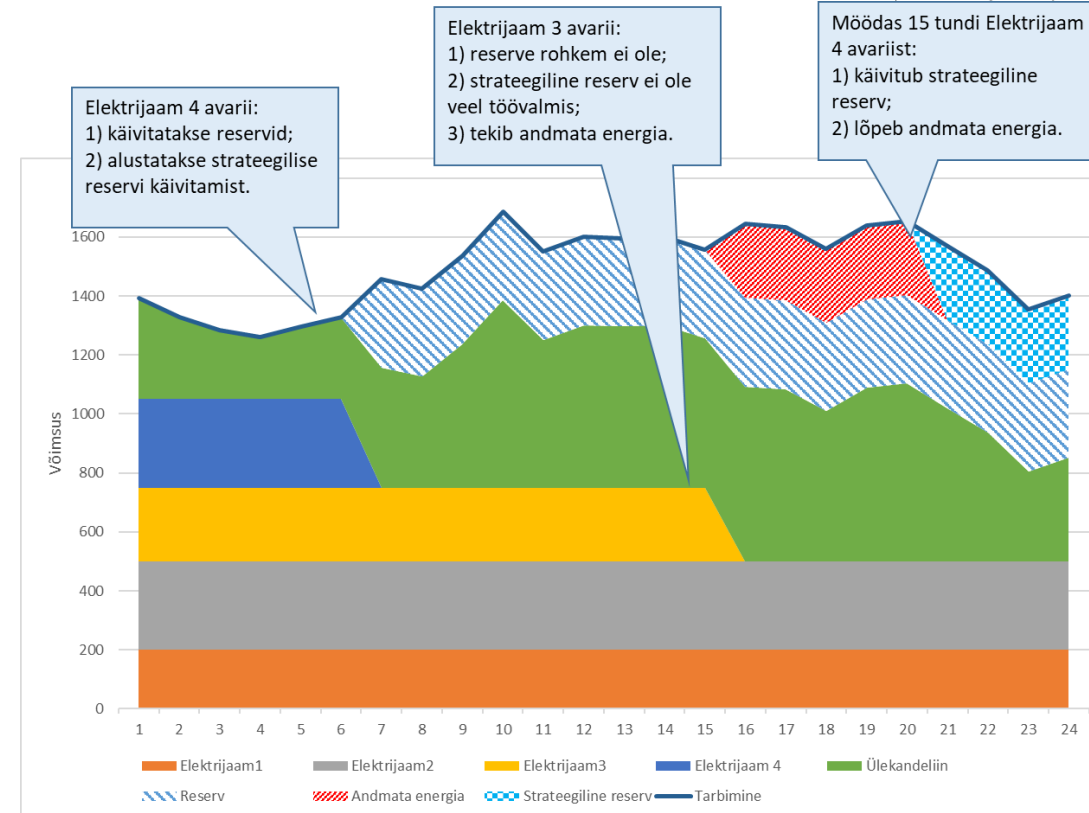
- Elering on kokku pannud strateegilise reservi kontseptsiooni eelnõu.
- See dokument kirjeldab võimaliku strateegilise reservi ülesehitust ja reegleid ning võimaldab alustada nende üle arutelu.
- Eleringi nägemuses saab dokumendist pärast avalikku konsultatsiooni alus vajalikeks edasisteks sammudeks, nt seadusemuudatused, reeglite koostamine, riigiabi taotlus jne.
- Kontseptsioon pakub välja ka rakendamise ajakava.

Aasta	Y-(1 kuni 5)												Y-(1 kuni 4)	Y	Y+1 ..	
Tegevus \ Kuu	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
Teade vähempakkumise korraldamisest	■	■	■													
Võimsusepakujate eelkvalifitseerimine				■	■	■	■									
Vähempakkumise toimumise aeg								■	■							
Vähempakkumiste tulemuste hindamine										■	■	■				
Reservvõimsuste ette valmistamine tarneks													■	■	■	■
Reservvõimsuse tarne														■	■	■

Varustuskindluse probleem

Peamised reeglid

- Mehhanismi kestus 3 aastat.
- Võimsusi hangitakse vähempakkumisega. Pakkumistest valitakse soodsaimad vastavalt eeldatavatele kogukuludele.
- Hangitava võimsuse kogus sõltub puudujäägi suuruselt - eesmärk saavutada varustuskindluse normile vastav olukord.
- Kuna süsteemi võimekuse probleemid on eelkõige seotud ülekandevõimsuste avariidega, siis ei näe kontseptsioon ette piiriülest osalemist.
- Mehhanismi finantseerimine toimub läbi täiendava elemendi elektriarvel, sarnaselt taastuenergia toetusele.
- Võimsuse käivitamise kiirus:
 - tootmisvõimsusel 15 tundi;
 - tarbimise juhtimisel 1 tund.
- Aktiveerimise kestus:
 - tootmisvõimsusel kuni 200 tundi;
 - tarbimise juhtimisel kuni 2 tundi.
- Emissioonipiirangud vastavalt elektri siseturu määrusele 2019/943:
 - süsinikdioksiidi heitmed alla 550 kg CO₂ iga elektrienergia MWh kohta või
 - aasta keskmisena alla 350 tonni CO₂ installeeritud elektritootmise MW kohta.
- Võimsuse valmisoleku testimine kuni 3 korda aastas:
 - Ebaeduka testimise korral maksete peatumine ja trahv kuni eduka testi läbimiseni.

Kokkuvõtteks

- Varustuskindluse tase Eestis on kõrge.
- Varustuskindluse tagamiseks on kasulik omada valmisolekut erinevateks võimalikeks olukordadeks - selleks on välja töötamisel strateegilise reservi kontseptsioon.
- Alustame strateegilise reservi kontseptsiooni avaliku konsultatsiooniga.
 - Palume turuosaliste kommentaare kontseptsioonile kuni 15.01.2022.
 - Dokument leitav Eleringi veebist avalike konsultatsioonide lehel: <https://elering.ee/avatud-konsultatsioonid>
 - Palume kommentaarid saata:
 - Siim Iimre siim.iimre@elering.ee
 - Erkki Sapp erkki.sapp@elering.ee.

Täna!